

Podvádělo osm procent studentů. To je velké číslo Brněnský deník |

25.8.2018 | Rubrika: Rozhovor | Strana: 2 | Autor: RŮŽENA MACHÁLKOVÁ | Téma: Masarykova univerzita, vysoké školy

TOMÁŠ FOLTÝNEK SE ZABÝVÁ ODHALOVÁNÍM PLAGIÁTŮ. O PSANÍ PRACÍ NA ZAKÁZKU ZA PENÍZE ŘÍKÁ:

Brno – Opisování celých stran z učebnice, pasáže bez uvedení zdroje či diplomky napsané někým jiným. Brněnské univerzity bojují s plagiátorstvím. Přiměly je k tomu skandály s podváděním u závěrečných prací ministrů. „Diplomka Taťány Malé byla neetická. Takové opisování nebylo přijatelné ani před dvanácti lety. Dnes by její práce neprošla k obhajobě,“ říká odborník na odhalování plagiátorství z brněnské Mendelovy univerzity Tomáš Foltýnek.

Opisoval jste někdy?

Když jsem se učil psát, tak určitě. Jinak ale ne.

Jde nějak obecně definovat plagiátorství?

Člověk se jej dopouští tím, že přebírá texty, myšlenky nebo materiály od jiných autorů a neuvede původní zdroj.

Není přítom rozhodující procento shody s jinou prací. I jedna věta nebo dvě slova mohou být plagiátem.

Dá se říct, jaké formy plagiátorství se studenti nejčastěji dopouštějí?

Nejzákladnější rozdělení je na úmyslné a neúmyslné.

Úmyslné většinou vzniká tak, že studenti nestíhají, stáhnou si proto materiály, zkopírují je a záměrně neuvedou zdroj. Plagiát mohou i zamaskovat či parafrázovat. To je odhalitelné obtížněji, ale zjistit se to dá. Častější je plagiátorství neúmyslné, kdy student najde text, který se mu do práce hodí, uloží si ho a pracuje s ním. Později zapomene, kde ho vzal, nebo ho zapomene citovat.

Jak se pak neúmyslné plagiátorství posuzuje?

Vždy je třeba zvážit rozsah a úmysl. Pokud by pochybení v závěrečné práci bylo malého rozsahu, je možné strhnout body nebo zhoršit známku. Většinou to ale není důvod pro úplné zamítnutí práce.

Dá se říci, jak velká část studentů se o opisování pokouší?

Uvedu příklad za Mendelovu univerzitu. Máme řádově tisíce absolventů ročně. Plagiáty, které se nakonec řeší před disciplinární komisí, odhalíme v jednotkách případů. Pak je samozřejmě víc těch, kterým se kvůli pochybení jen strhne bodové hodnocení. U nich ale statistiku nevedeme.

Opisovalo se dřív více než teď?

Dnes je na univerzitách více studentů, tudíž je i více závěrečných prací. Potenciál pro opisování je větší. Na druhou stranu si studenti dávají větší pozor. Když už opisují, snaží se to zamaskovat. Dříve také kontroly moc systematicky řešit nešlo. Bylo to hlavně na profesionalitě vedoucího, který práci kontroloval. Častý i takzvaný contract cheating, kdy student někomu zaplatí, aby práci vypracoval.

Jak velký problém je takové psaní prací na zakázku?

Kromě diplomových prací se to často týká i těch seminárních.

Moje diplomantka se tématu věnovala a zjistila, že někdy takto podvádělo osm procent studentů z univerzit v České republice. To je velké číslo. Tento typ podvádění je navíc hůře zjištělný. Ti, kdo

práci vypracovávají, si dávají pozor, aby ji neopsali. Mají k dispozici systém pro odhalování plagiátů a text si průběžně kontrolují. Pokud by škola spoléhala pouze na software, na nic nepřijde.

Dá se tomu nějak zabránit?

Pravidelné konzultace s vedoucím by měly pomoci, úplně se to ale eliminovat nedá. Moje diplomantka mluvila s absolventem, který si takto nechal práci napsat. Pravidelně ji konzultoval s vedoucím a jeho připomínky pak předával tomu, kdo ji psal. Na konzultaci pak chodil perfektně připravený.

Odebrat titul při plagiátorství je možné jen do tří let od vytvoření práce. Mělo by se jít více do minulosti?

Jsem rád, že novela vysokoškolského zákona zavedla alespoň tento interval. Do té doby to nešlo vůbec. O tom, zda by se vyplatilo interval prodloužit, se dá diskutovat. Trochu mě vyděsilo, že třeba Masarykova univerzita chce zpětně kontrolovat práce napsané před zavedením kontrolních systémů. To budou texty i dvacet let staré. Nevím, zda je spravedlivé odebrat titul člověku, který v mládí udělal chybu a už si ji odpracoval.

Podle vás je tedy lepší se zaměřit na současné kontroly?

Obecně si myslím, že když je nějaký problém, není dobrý krok hrabat se v minulosti a zkoumat, kdo před dvaceti lety co opsal. Lepší je se zaměřit na budoucí zlepšení.

Co by se jako prevence proti plagiátorství dalo zlepšit?

Z mé zkušenosti studenty k plagiátorství přiměje buď to, že nestíhají, nebo fakt, že nevěří ve smysl své práce. Když studenty bude bavit téma, bude je to motivovat k tomu, aby byli poctiví.

Jaké procento shody je při kontrole prací běžné?

Práci studenti nahrávají do systému, který ji porovná s ostatními. Vedoucí má pak k dispozici protokol o shodě. Okolo deseti procent je naprosto běžné, studenti totiž pracují s dřívější literaturou. Pokud je ale shoda řádně ocitovaná, je to v pořádku. Pokud je to víc, je třeba to prověřit. Vyšší procento ale ne vždy znamená plagiát.

Jaké jsou možnosti postihů za opisování?

Pokud se odhalí ještě před obhajobou, je možnost zahájit disciplinární řízení. Vyústit může napomenutím nebo podmíněčným či okamžitým vyloučením ze studia. Pokud jde o absolventa, rektor zahájí řízení o odebrání titulu.

Nedávno se v médiích objevilo, že minimálně dva členové vlády opisovali ve svých diplomkách. Překvapilo vás to?

Překvapilo mě to, že byli v jedné vládě. Obecně to ale až tak nečekané nebylo. S plagiátorstvím jsou v mezinárodním měřítku velké problémy už dlouho.

Mendelova univerzita nedávno vydala prohlášení o diplomové práci bývalé ministryně Taťány Malé o chovu králíků. Podle analýzy postupovala neeticky. Co o tom soudíte?

Považuji to za jediný rozumný krok, který etická komise mohla udělat. Titul už odebrat nelze, to by pochybení muselo být zásadnější. Takové opisování ale nebylo přijatelné ani před dvanácti lety. Kdyby takovou práci Malá odevzdala

dnes, systém by shodu odhalil a neprošla by k obhajobě.

Podle mě by ji ale nevyloučili, měla by nejspíš šanci práci přepracovat a později obhájit. To je i argument, proč univerzita nechce jít do sporů o zpětném odebrání titulu. Byl by to zásadnější trest než tehdy.

Jak jste se dostal k vaší práci?

V roce 2006 Mendelova univerzita chtěla vytvořit kontrolní systém na odhalování plagiátů. Mě oslovili, abych ho pomohl vytvořit. Pracoval jsem tehdy také na projektu, kde jsme zkoumali, jak učitelé a studenti z různých zemí plagiátorství vnímají.

Objevili jste velké rozdíly?

Lišil se hlavně náhled na závažnost plagiátorství. Někde to vnímali tak, že polovina opsané práce je závažné opisování, jinde to brali méně závažně. Čím víc na východ, tím byli benevolentnější.

Zažil jste od plagiátorů nějaké kuriózní výmluvy?

Od nás si teď nic nevybavím. Kdysi v Austrálii se ale přišlo na plagiátorství u studentovy bakalářské práce. Mladík pak zažaloval školu za to, že ho nenaučila pracovat s literaturou a on kvůli tomu má ostudu. Škola pak obtížně dokazovala, že to tak není.

„Kdyby Malá práci odevzdala dnes, neprošla by k obhajobě. Nejspíš by ji ale nechali text přepracovat.“

TOMÁŠ FOLTÝNEK • Narodil se 19. listopadu 1979 v Brně. • Studoval na **Fakultě informatiky** Masarykovy univerzity. V doktorském studiu pokračoval na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity. • Nyní se věnuje detekci plagiátorství a akademické etice. • Je ženatý, má dvě děti. Ve volném čase jezdí na kole, běhá, plave, dřív vedl skauty. Rád chodí po horách.

Foto popis|

Foto autor| Foto: Deník/Eliška Koukalová

Region| Jižní Morava

Publikováno| Brněnský deník; Rozhovor; 02

Publikováno| Vyškovský deník; Rozhovor; 02

Publikováno| Břeclavský deník; Rozhovor; 02

Publikováno| Blanenský deník; Rozhovor; 02

Publikováno| Hodonínský deník; Rozhovor; 02

Publikováno| Znojemský deník; Rozhovor; 02

ID| 6d9aaa05-fc7f-4171-9345-ae8b9f9f4bb6